

ENHET
Enheten för Avtalsfrågor
HANDLÄGGARE
Sofie Rehnström

DATUM
2022-11-14
ERT DATUM
2022-06-20

DIARIENUMMER
20220218
ER REFERENS
Ju2022/02173

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

LOs yttrande över SOU 2022:23, En oavvislig ersättningsrätt?

LOs inställning

LO anser att utredningens lagförslag inte är tillräckliga för att Sverige ska uppnå skyddsnivån i DSM-direktivets artikel 18. Det vill säga kravet att upphovspersoner och utövande konstnärer ska erhålla en ”lämplig och proportionerlig ersättning”.

LO tillstyrker förslaget att även utövande konstnärer ska omfattas av § 30 i upphovsrättslagen.

LO anser att det bör införas en förhandlingsskyldighet motsvarande medbestämmandelagens för en avtalspart som har förvärvat en utövares ensamrätt i frågor som rör artiklarna 18–20 och 22 i DSM-direktivet.

LOs synpunkter

LO delar inte utredningens slutsats att det inte finns tillräckliga förutsättningar för att införa en oavvislig ersättningsrätt. Slutsatsen synes bygga på ett generellt resonemang om att en sådan rätt skulle vara svår att förena med allmänna förmögenhetsrättsliga tankegångar och en möjlighet att en sådan rätt skulle leda till mindre rimliga resultat. Slutsatsen håller inte.

Trots att över 90 procent av all musikköping består av strömning finns det fortfarande ingen lagstadgad rätt till ersättning för musiker och artister i samband med att deras prestationer strömmas. En låt som en musiker har medverkat till kan spelas miljarder gånger på exempelvis Spotify, Apple Music eller liknande tjänster utan att generera någon som helst ersättning till musikern. Ersättningen går i stället till strömningstjänsten och till skivbolagen. Hade dessa musiker och artister varit traditionella arbetstagare hade förfarandet varit otänkbart.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA WWW.LO.SE
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

Möjligheten för musiker och artister att få ersättning för strömning beror på hur stark förhandlingsposition de har i förhållande till musikbolagen.

Styrkeförhållandena i förhandlingar mellan globala musikbolag/strömningstjänster och enskilda musiker och artister är extremt ojämna. En lagstadgad rätt till ersättning behövs för att jämna ut denna obalans och för att Sveriges musik- och kulturliv ska kunna fortsätta utvecklas. En oavvislig ersättningsrätt skulle medföra att fler musiker och artister skulle kunna försörja sig på sin musik och att svensk musikkultur därigenom skulle få större möjlighet att bära sig ekonomiskt.

Majoriteten av Sveriges musiker och artister har tvingats in i ett företagande för att kunna existera på marknaden. När musiker och artister medverkar vid en musikinspelning handlar det alltså om småföretagare som hamnar i en förhandlingsposition mot stora musikbolag som dikterar villkoren för deras medverkan, ersättning och rätten att utnyttja deras prestationer. Det finns inget skydd för dessa småföretagare, de tvingas acceptera villkoren, oftast en liten engångssumma, för att aldrig mer få en krona i ersättning, trots att inspelningen som de medverkat i kan generera enorma summor.

DSM-direktivet

Med utredningens lagförslag kommer Sverige inte att genomföra artikel 18 i DSM-direktivet på ett korrekt sätt. Den skyddsnivå som krävs i direktivet uppnås inte.

Enligt artikel 18 i DSM-direktivet har Sverige en skyldighet att säkerställa att upphovs personer och utövande konstnärer ”har lämplig och proportionerlig ersättning” vid överlåtelser av upphovsrätt. Som LO påpekade i sitt remissyttrande över promemorian Ds 2021:30, det enda sättet att säkerställa att direktivets syfte uppnås vid ”on demand nyttjande” är att införa en oavvislig ersättningsrätt.

LO tillstyrker det lagda utredningsförslaget att även utövande konstnärer ska omfattas av § 30 upphovsrättslagen. Det kommer att leda till att förvärv av rättigheter dokumenteras i en större omfattning. Däremot kommer förslaget inte att ha den effekt som utredningen förväntar sig. Det vill säga att stärka utövarnas ställning i förhållande till de som förvärvar deras rättigheter och i enskilda fall leda till en högre ersättning. Bestämmelsen kommer med all säkerhet att avtalas bort i standardavtal och utövarna kommer inte att ha något annat val än att acceptera detta.

Alternativ tvistelösning

Angående utredningens ställningstagande att inte föreslå en alternativ tvistelösning. LO anser att utredningen borde tagit avstamp i medbestämmandelagens regelverk om förhandlingsrätt.

Regelverket syftar till att lösa situationer och tvister som uppstår genom förhandlingar i stället för att pröva tvisten i en kostsam och tidskrävande domstolsprocess. Ledning borde tas ifrån § 13 medbestämmandelagen som stipulerar en förhandlingsskyldighet för arbetsgivare i frågor som särskilt angår arbets- eller anställningsförhållanden för arbetstagare som tillhör en arbetstagarorganisation.

LO anser att det bör införas en motsvarande förhandlingsskyldighet för en avtalspart som har förvärvat en utövares ensamrätt i frågor som rör artiklarna 18–20 och 22 i DSM-direktivet.

Reformbehovet är akut. Det är viktigt att snarast vidtar de åtgärder som krävs för att musiker och artister ska kunna försörja sig på sin musik. Det är inte ett alternativ att låta den negativa utvecklingen på denna marknad fortsätta att accelerera.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Susanna Gideonsson

Sofie Rehnström